

резерватів (ЛГР). У зв'язку із відсутністю великих масивів чистих кедрачів, у ЛГР відносили кедрово-ялинові деревостани різного складу і структури на території Івано-Франківської області. Тут атестовано чотири ЛГР сосни кедрової європейської. Два з них – у лісах Бистрицького лісництва філії “Осмолодське ЛГ” площею 38,0 га та Мшанського лісництва цього ж лісгоспу площею 263,0 га. Ще два ЛГР площею близько 300 га функціонують на території природного заповідника “Горгани”. Крім цього в генетичному резерваті площею 93,3 га, який відібрано у Гутянському лісництві філії “Осмолодське ЛГ”, представлено дві породи – смерека європейська і сосна кедрова європейська, тобто він є полівидовим.

Висновки. Враховуючи наукову і практичну цінність кедр, лісівникам Карпат потрібно прикласти не мало зусиль, щоб відтворити її у високогір'ї. Потрібно скласти картотеку лісових ділянок із сосною кедровою європейською у розрізі філій та лісництв, що включає відомості щодо площ, топографічної характеристики, типу і особливості ґрунту, типу лісорослинних умов, категорій лісів, таксаційних показників деревостанів. Кедр європейський підлягає у Українських Карпатах абсолютній охороні як рідкісна реліктова порода, бо вона відіграє особливо важливу захисну роль у високогір'ї Карпат.

Аналіз дослідження селекційної структури фітоценозів різних видів кедрових сосен свідчить, що в середньому в них виявлено таку кількість кандидатів у плюсові дерева: у сосни кедрової європейської – 10,8 % (відповідно 3,5 % – I категорії та 7,3 % – II категорії).

Плюсові дерева сосени кедрової європейської характеризуються такими фенотипічними показниками: біотипи з широкою округлою кроною, яка займає до 70 % висоти стовбура, лускатоподібним ритидомом коричневого кольору, довжиною безсучкової зони стовбура – понад 20 % від загальної висоти.

Сосна кедрова європейська, походженням з Кедринського лісництва, за середньою висотою у високогір'ї північно-східного мегасхилу дещо перевищує дерева такого ж походження в передгір'ї, що пояснюється кращим ростом її у звичному середовищі.

УДК: 633.854.78:631.5

Скидан М. С., канд. с.-г. наук, старш. науков. співроб.

Державний біотехнологічний університет

e-mail: Mskydan28@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОТОСИНТЕЗУ У ПОСІВАХ СОНЯШНИКУ

Фотосинтез є одним з основних процесів життєдіяльності зеленої рослини. У результаті цього складного синтетичного процесу в листках при безпосередній участі світла з вуглекислого газу, води та елементів мінерального живлення утворюються органічні речовини, отже, і врожай сільськогосподарських культур, його величина та якість. Конкретним і найбільш

важливим у практичному відношенні результатом фотосинтезу є накопичення його продуктів і створення урожаю. Фотосинтез, а саме його продуктивність, слід вважати процесом, який визначає урожай.

Продуктивність фотосинтезу рослин визначається двома головними показниками – сумарною площею листя за вегетацію та інтенсивністю фотосинтетичних процесів на одиницю площі листя. Тобто для отримання високого врожаю необхідно, щоб не тільки площа листя посіву була оптимальною, а щоб і в листках процеси фотосинтезу проходили як можна довше. Для визначення здатності посівів поглинати сонячну радіацію часто використовують показник покриття листками поверхні ґрунту, тобто індекс листової поверхні (ІЛП). Перерахунок ІЛП здійснюється шляхом ділення площі листя посівів з 1 га на 10000 м². Найбільш високий індекс листової поверхні у соняшнику відмічено у фазу цвітіння – і складав.

Результатами досліджень встановлено, що на площу листової поверхні соняшнику значний вплив мав фон живлення та строк сівби. Так, на фоні без добрив у фазі 4 – 5 пар справжніх листків гібриди ранньостиглої групи найбільшу площу листової поверхні мали за рекомендованого строку сівби від 4,0 до 5,2 тис м²/га відповідно.

Для визначення величини асимілюючої поверхні з врахуванням строку її функціонування застосовується термін фотосинтетичний потенціал посіву (ФПП). Дослідженнями встановлено, що у гібридів ранньостиглої групи на обох фонах живлення найбільшим показник ФПП був за раннього та рекомендованого строків сівби. Так, на фоні без добрив у ранньостиглого гібриду значення цього показника коливалося від 1,29 до 1,38 млн. м² добу/га, а у гібриду АГН – від 1,50 до 1,67 млн. м² добу/га.

У гібридів середньоранньої групи на фоні із основним внесенням добрив у дозі N₃₀P₃₀K₃₀ значення ФПП по строках сівби не мало значних коливань, як у групи ранньостиглих гібридів. Це означає, що середньоранні гібриди виявилися більш пластичними до умов навколишнього середовища.

Чиста продуктивність фотосинтезу у гібридів ранньостиглої групи коливалася від 4,13 до 7,20 г/м² добу

УДК 632.91

Скрипник Н. В., канд. біолог. наук
Інститут захисту рослин НААН
e-mail: nvskrypnyk35@ukr.net

НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ БАКЛАЖАНІВ

В останні роки особливо гостро постає питання щодо захисту рослинних ресурсів від проникнення небезпечних шкідливих організмів, статус яких ще не визначений, оскільки не проведено аналіз фітосанітарного їх ризику. В рослинній продукції, що надходила в країни ЄС із третіх країн зафіксовані випадки виявлення шкідників рослин, зокрема *Leucinodesorbonalisma*